

Denis Alexander, *Rebuilding the Matrix: Science and Faith in the 21st Century*, Oxford, Lion Publishing, 2001; 510 pp.; £20, ISBN 0745912443.

Het is moeilijk om aan de enorme hoeveelheid Engelstalige literatuur over de verhouding tussen godsdienst en wetenschap nog iets origineels toe te voegen. Het boek dat in deze recensie wordt besproken is wat dit betreft dan ook helaas geen uitzondering. Dat wil niet zeggen dat het een slecht boek is, maar wel dat het geen nieuwe gezichtspunten bevat die de dialoog verder kunnen helpen. Toch zijn er, nog afgezien van het aantrekkelijke prijskaartje aan deze lijvige ingebonden en zeer verzorgd ogende uitgave, drie elementen te noemen die het boek enigszins een eigenzinnig karakter geven. Ten eerste is dat het feit dat dit boek nu eens niet geschreven is door een theoloog, maar door iemand die actief in het wetenschappelijk bedrijf werkzaam is. Alexander is moleculair bioloog en immunoloog, en daarnaast actief als redacteur van het Engelse tijdschrift *Science and Christian Belief*. Een tweede element is dat gezien Alexanders achtergrond het boek een sterke biologische inslag heeft. In de context van het godsdienst- en wetenschapsdebat, waarin veelal wordt gerefereerd naar natuurkundige en kosmologische theorieën is deze insteek zeker een pluspunt van het boek. Maar ieder pro heeft een contra, zo ook hier. Veel fysische theorieën worden niet of nauwelijks besproken (voor de kosmologie worden slechts twintig van de ruim vijfhonderd pagina's ingeruimd), en inhoudelijke discussies rondom bijvoorbeeld kennisclaims in godsdienst en wetenschap (hoofdstuk 8), en wonderen (hoofdstuk 13) zijn erg summier en doen in het biologische kader van het boek wat geforceerd aan. Een ander contra is dat veel problematieken van het godsdienst- en wetenschapsdebat worden gereduceerd tot ethische kwesties. Vaak kreeg ik bij het lezen de indruk alsof Alexander de mening van wijlen Stephen J. Gould deelt, dat godsdienst en wetenschap elkaar slechts raken op ethische vlakken. Een derde element dat het boek karakter geeft is de kritische positie van de auteur ten aanzien van grote wetenschappelijke, of liever 'sciëntistische' claims. Alexander meent dat auteurs als Dawkins, Dennett, Wilson en Hawking hun wetenschappelijke boekje te buiten gaan en wetenschap tot een ideologie maken. Alexander is van mening dat het niet de wetenschap zelf is die godsdienst problematiseert, maar de ideologische complement van wetenschap: het sciëntisme. Dit sciëntisme is volgens de auteur pregnant in onze Westerse cultuur aanwezig, hetgeen hij aantoont door de eerste helft van het boek te wijden aan de historische ontwikkeling van het sciëntisme in onze cultuur. Deze ontwikkeling is uiteraard gelieerd aan de ontwikkeling van de wetenschap zelf, en kan ook vaak gerelateerd worden aan historische discussies tussen theologen en wetenschappers. Deze historische inslag is op zich interessant, maar drijft volledig op andere, meer gedegen studies zoals die van John Hedley Brooke, Peter Harrison, en anderen, waardoor het vaak een erg samenvattend karakter draagt. Dit laatste kan echter tot voordeel strekken voor lezers die zich slechts willen oriënteren, want hoewel het boek geen afzonderlijke bibliografie bevat, geeft Alexander in de eindnoten wel veel literatuursuggesties. Eigenlijk geldt iets dergelijks voor het hele boek: het is aardig voor een eerste oriëntatie in het godsdienst- en wetenschapsdebat, maar daar is het dan ook eigenlijk wel mee gezegd. De eigen positie van de auteur ten aanzien van veel kwesties blijft vaak achterwege, waardoor het lezen soms verwordt tot een vermoeiend ploeteren door allerlei standpunten. Slechts in het laatste hoofdstuk poogt Alexander een eigen positie te ontwikkelen. Hij oppert dat het 'theïsme' als een alomvattend kader kan functioneren dat wetenschappelijke claims kan temperen. Maar daarbij blijft de

invloed van godsdienst beperkt tot een 'humaniserende' werking op wetenschap, en rijst bij mij opnieuw de verdenking dat godsdienst impliciet gereduceerd wordt tot een ethisch perspectief.

Taede A. Smedes
Groningen